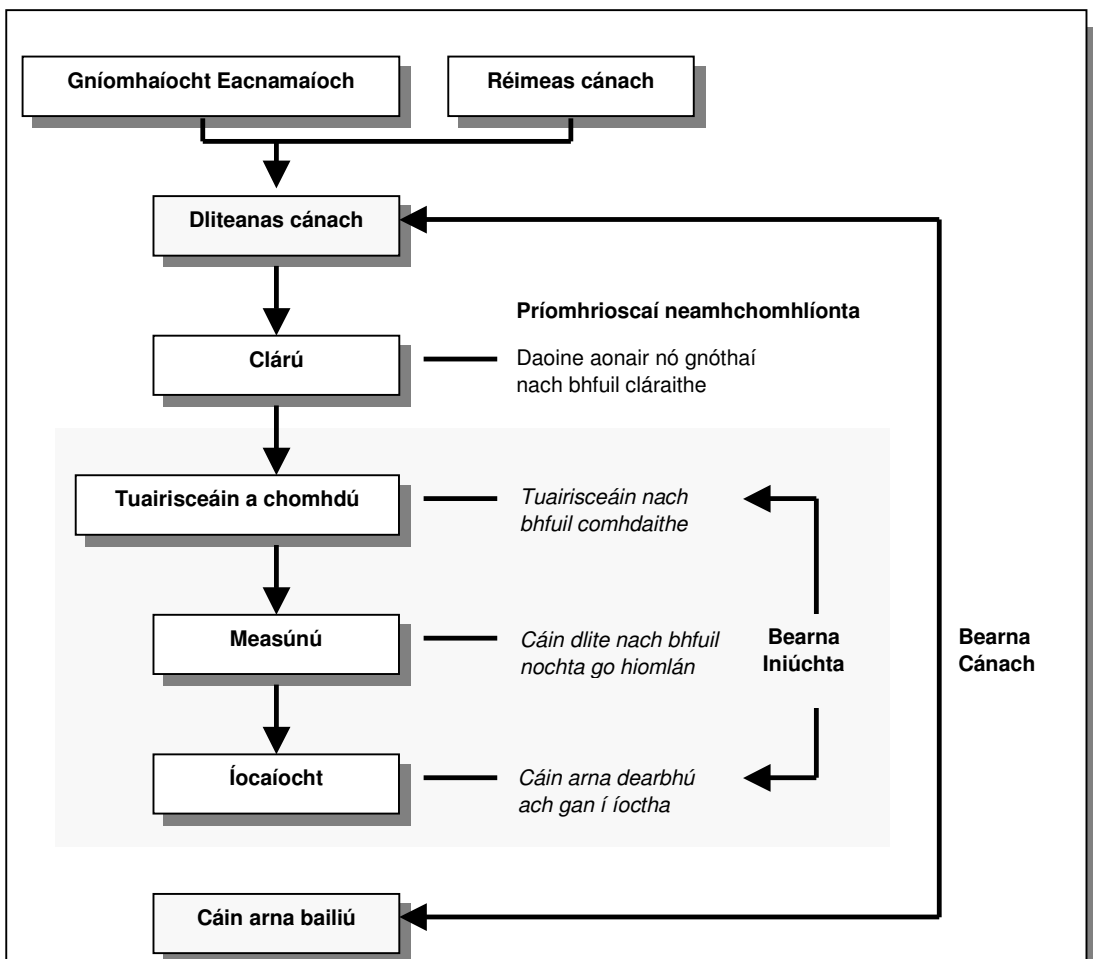

10 Comhlíonadh Cánach a Mhéadú

10.1 Tá comhlíonadh tráthúil gach cáiniócóra maidir lena ndlíteanas cánach dlite tábhachtach má tá an córas cánach le bheith cothromasach agus chun saobhadh trádála agus gnó a sheachaint. I gcóras cánach atá bunaithe ar fhéinmheasúnú, tá rioscaí ar leith ann nach mbaileofar cáin ina iomlán (Féach Fíor 10.1). Áirítear ar na rioscaí sin

- riosca cláraithe — ní chláraíonn cáiniócóirí do cháin nuair a cheanglaítear orthu é sin a dhéanamh
- riosca comhdaithe — ní chomhdaíonn cáiniócóirí tuairisceáin a bhfuil gá leo nó cuireann siad isteach tuairisceáin déanach
- riosca measúnaithe — ní nochtann tuairisceáin arna gcomhdú ioncam nó cánacha dlite go hiomlán
- riosca íocaíochta — ní íoctar cánacha arna ndearbhú ina dhiaidh sin.

Fíor 10.1 Creat Comhlíonta Cánach — Féinmheasúnú

Bearna cánach — coincheap eacnamaíoch a chlúdaíonn gach gníomhaíocht eacnamaíoch taifeadta agus neamhthaifeadta sa Stát. Sainmhínítear é mar an difríocht idir cáin arna bailiú agus an cháin ar chóir a bheith bailithe dá mba rud é gur chomhlíon gach duine dlite a n-oibleagáidí.

Bearna iniúchta ioncam — sprioc níos láithrí do ghníomhaíocht na gCoimisinéirí Ioncaim sa mhéid is go dtagraíonn sé don difríocht idir an méid cánach a bhaileofaí dá ndéanfaí iniúchadh ar gach cáiniócóir cláraithe agus an méid a íocann siad go deonach faoi fhéinmheasúnú. Soláthraíonn anailís ar thorthaí na gcásanna a roghnaíodh go randamach le haghaidh iniúchta na gCoimisinéirí Ioncaim le faisnéis úsáideach ar threochtaí comhlíonta.

10.2 Chun gur féidir comhlíonadh cáiníocóirí a bhainistiú go héifeachtach, ní mór do na Coimisinéirí Ioncain:

- eolas a bheith acu ar bhunmhéid an neamhchomhlíonta i measc cáiníocóirí
- gníomhaíochtaí costas-éifeachtúil a dhearadh agus a fheidhmiú chun neamhchomhlíonadh a bhraith
- a chinntiú go mbailítear cánacha dlite, agus go ngearrtar pionóis le go mbeidh éifeacht dhíspreagtha shoiléir ann.

Déanann an chaibidil seo athbhreithniú ar chur chuige na Coimisinéirí Ioncain maidir le monatóireacht agus bainistíocht a dhéanamh ar chomhlíonadh cáiníocóirí sna príomhréimsí sin.

10.3 Áiríodh sa scrúdú athbhreithniú ar eolas feidhmíochta na gCoimisinéirí Ioncain i ndáil lena iniúchadh agus obair dearbhaithe agus anailís ar an mbunachar sonraí a úsáideann sé chun gníomhaíocht iniúchta a thairgeadh. Rinneadh athbhreithniú ar threochtaí i líon na gcáiníocóirí a ionchúisíodh agus ar na torthaí chomh maith. Ní dheanadh scrúdú ar chomhaid cáiníocóirí aonair. Rinneadh athbhreithniú ar thuarascálacha arna ullmhú ag an Eagraíocht um Chomhair agus Fhorbairt Eacnamaíochta (OECD) agus ag HM Revenue and Customs d'fhonn an bealach a dhéantar monatóireacht ar chomhlíonadh cáiníocóirí i ndlínsí eile a fháil amach.

Comhlíonadh Cáiníocóirí a Mheasúnú

10.4 Is iad príomhbhearta chomhlíonadh an cháiníocóirí ná an bearna cánach - an difríocht idir cáin arna bailiú agus an cháin ar chóir a bheith bailithe dá mba rud é gur chomhlíon gach duine dlite a n-oibleagáidí — agus an bearna iniúchta ioncam — an difríocht idir an méid a íocann cáiníocóirí cláraithe faoi fhéinmheasúnú agus an méid a mbaileofaí dá ndéanfaí iniúchadh ar gach cáiníocóir cláraithe. Tá an mhoill i gcomhlíonadh ina fhachtóir chomh maith, toisc go bhféadfadh sochar eacnamaíoch a bheith ann do cháiníocóirí trí mhoill a chur ar íocaíocht chomh fada agus is féidir i ndiaidh an dáta dlite le haghaidh íocaíochta.

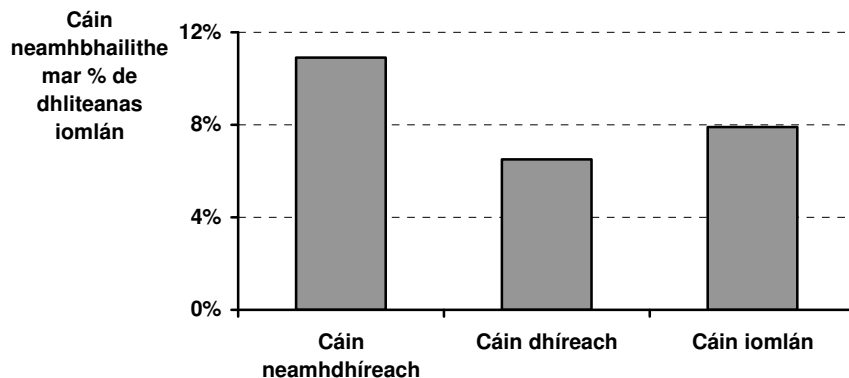
An Bhearna Chánach a mheas

10.5 Déanann údarais bhailithe na gCoimisinéirí Ioncain in iliomad geilleagar forbartha iarracht cainníochtú a dhéanamh ar an mbearna chánach.¹ Mar shampla, ríomh HM Revenue and Customs an bearna chánach san RA d'fhonn monatóireacht a dhéanamh ar éifeachtacht a gclár comhlíonta agus an éifeacht a bhíonn ag athruithe i rialacha cánach agus i ndálaí ginearálta comhshaoil ar bhailiú ioncain a thomhas. Léiríonn a gcuid meastachán gurb ionann an bearna chánach foriomlán san RA agus 8% don bhliain chánach 2009/2010 (féach Fíor 10.2). Fuarthas go raibh luach na cánach neamhbhailithe níos airde le haghaidh cánacha indéacha (lena n-áirítear CBL agus Dleacht Mháil) ná le haghaidh cánacha díreacha.

¹ Fóram ar Riaradh Cánach an OECD – Riaradh Cánach in Tíortha neamh-OECD roghnaithe: Sraith Eolais Chomparáideach (2010).

- 10.6** Dúirt an tOifigeach Cuntasaíochta go bhfuil athbheithníú déanta ag na Coimisinéirí Ioncaim ar mhodhanna a úsáidtear in áiteanna eile chun meastachán a dhéanamh ar an mbearna chánach agus ar an scáthghilleagar. Tháinig na Coimisinéirí Ioncaim ar an gconclúid toisc saincheisteanna a bhaineann le meastúchán cruinn na bearna cánach agus imní mar gheall ar chomh húsáideach agus atá sí do na Coimisinéirí Ioncaim chun comhlíonadh cánach a mhéadú, nach bhfuil iarracht déanta acu an bhearna chánach a thomhas. Thug siad an méid seo a leanas ar aird
- Níl aon mhodh comhaontaithe ann chun an bhearna chánach a thomhas agus tá ceisteanna suntasacha ann i gcónaí maidir lena cruinneas sna tíortha sin a thairgeann meastacháin.
 - Tá réimse fachtóirí ann a chinneann athruithe sa bhearna chánach, go leor acu sin nach bhfuil neart nó tionchar ag an riarachán cánach ábhartha orthu. Is beart toraidh ardleibhéal é agus is féidir leis a bheith faisnéiseach chun na críche sin. Ní sholáthraíonn sé faisnéis ag leibhéal oibríochtúil áfach a chuirfeadh cur chuige na gCoimisinéirí Ioncaim maidir le comhlíonadh a mhéadú in iúl.

Fíor 10.2 Rátaí Measta Bhearnaí Cánach na Ríochta Aontaithe 2009 go dtí 2010

Foinse: HM Revenue and Customs *Measuring Tax Gaps, (2011)*

Nótaí: a Áiríonn cánacha indíreacha CBL agus Dleacht Mháil.

b Áiríonn cánacha díreacha Cárán Ioncaim, Cárán Chorpáraide agus Dleacht Stampála.

- 10.7** Tá sé ráite ag an Oifigeach Cuntasaíochta, cé nach ndéanann na Coimisinéirí Ioncaim méid na bearna cánach in Éirinn a mheas, déantar treochtaí in athróa eacnamaíocha ar fud gach cineál ceannaire cánach a scrúdú ag leibhéal straitéiseach. Ina theannta sin, aithníonn foireann eacnamaíoch na gCoimisinéirí Ioncaim réimsí tábhachtacha den gheilleagar nó forbairtí geilleagracha a d'fhéadfadh tionchar a bheith acu ar chomhlíonadh. Thug sí ar aird go n-áiríonn tionscadail reatha anailís ar impleachtaí comhlíonta féichiúnais ghnó agus rochtain ar dheacrachtaí creidmheasa, agus tionscadal taighde a scrúdaíonn go mion na fachtóirí rannphárteacha maidir le hathruithe in ioncam cánach ioncaim in 2012.
- 10.8** Thug sí ar aird, ag leibhéal oibríochtúil, go bhfuil taighde dírithe ar éagsúlacht ábhar a sholáthraíonn tuiscint níos mionsonraithe ar bhonn cáiniócóirí na gCoimisinéirí Ioncaim agus ar na himpleachtaí maidir le comhlíonadh. Áirítear orthu sin próifílí na gceannairí cánacha móra, anailís ar chlár na gCoimisinéirí Ioncaim agus anailís earnála mhionsonraithe.
- 10.9** Tá roinnt taighde tosaigh déanta ag na Coimisinéirí Ioncaim chun athróa eacnamaíocha a nascadh le hathruithe i mballiúchán cánach agus modhanna iniúchta chun athruithe CBL a rianú le himeacht ama agus i gcoinne treochtaí in athróa eile. Thug an tOifigeach Cuntasaíochta ar aird, áfach, cé go bhfuil comparáidí idir cuntais náisiúnta nó sonraí na bPríomh-Oifig Staidrimh agus sonraí na gCoimisinéirí Ioncaim úsáideach chun treochtaí agus difríochtaí a aithint, ní fheidhmíonn siad mar tháscairí ar chomhlíonadh cánach.

An Bhearna Iniúchta a Mheas

- 10.10** Go héifeachtach, baineann an bhearna iniúchta ioncaim le dliteanais chánach gan íoc ag daoine atá cláraithe go cuí chun críocha cánach. Tá clár iniúchta randamach á fheidhmiú ag na Coimisinéirí Ioncaim ó 1993 i leith, le thart ar 400 iniúchadh randamach de chuid na cáiníocóirí aonair agus gnóthaí á chur i gcrích gach bliain.² D'fhéadadh anailís ar na torthaí a thagann as clár iniúchta randamach dea-dheartha bonn fóna a chur ar fáil do na Coimisinéirí Ioncaim den bhearna iniúchta ioncaim.
- 10.11** Tá toradh na gclár iniúchta randamaigh do 2007 go dtí 2011 amhail an 31 Márta 2012 léirithe i bhFíor 10.3. Léiríonn sé sin gur ndearnadh breis cánacha a thobhach mar thoradh ar iniúchtaí randamacha sa tríú chuid de chásanna, agus nach bhfuil mórán athrú tagtha ar an ráta sin i rith na tréimhse athbheithnithe.

Fíor 10.3 Cion na nIniúchtaí Randamaigh a raibh Toradh Breise mar thoradh orthu 2007 go dtí 2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Líon na n-iniúchtaí i gcrích	397	397	389	370	326
Líon na n-iniúchtaí le toradh cánach breise	130	119	134	128	106
Cásanna le toradh mar % de chásanna i gcrích	33%	30%	34%	35%	33%

Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim

- 10.12** Déanann iniúchtaí randamacha athbheithniú ar thuairisceáin chánach do bhliain ar leith ar a dtugtar an bhonnbhliain.³ D'fhéadfadh an t-iompar is cúis leis an bhfaoi-dhearbhú sa bhonnbhliain feidhm a bheith aige maidir le blianta eile chomh maith áfach agus d'fhéadfadh toradh iniúchta eascairt i ndáil le blianta eile. Déanann na torthaí tuairiscithe idirdhealú idir toradh an iniúchta sa bhonnbhliain agus i mblianta eile (féach Fíor 10.4).

Fíor 10.4 Toradh Iniúchta ó Iniúchtaí Randamacha 2007 go dtí 2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Toradh na bonnbhliana (€000)	808	1,171	1,010	818	389
Toradh do bhlianta eile (€000)	1,188	1,448	1,280	1,228	377
Toradh lomlán (€000)	1,996	2,619	2,290	2,046	766
Meántoradh do na hiniúchtaí go léir i gcrích	€5,000	€6,600	€6,000	€5,500	€2,300
Meántoradh in iniúchtaí toraidh	€15,400	€22,000	€17,000	€16,000	€7,200

Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim

2 Tá cáiníocóirí Íoc Mar a Thuilltear (ÍMAT) eisiach ó roghnú le haghaidh iniúchta faoin gclár iniúchta randamach.

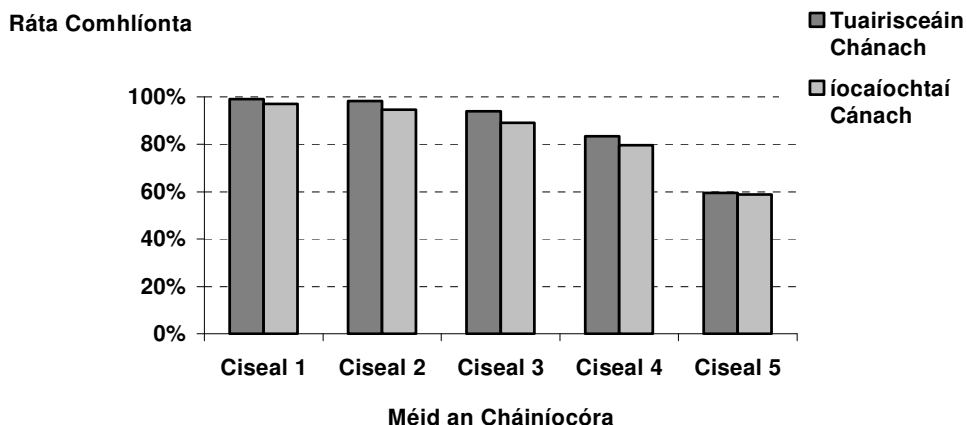
3 Dhírigh na hiniúchtaí a cuireadh i gcrích mar chuid de chlár 2011 ar athbheithniú de thuairisceáin chánach 2009.

- 10.13** Níl an clár iniúchta randamach do 2011 i gcrích go fóill. Léiríonn an tairí a fuarthas i mblianta roimhe seo go dtéann an meántoradh ó iniúchtaí randamacha i méid de réir mar a chuirtear tuilleadh iniúchtaí i gcrích, rud a léiríonn go nglacann cásanna ar luach níos airde níos faide le cur i gcrích. Taispeánann na torthaí ó 2007 go dtí 2010
- gurb ionann an meántoradh ó na hiniúchtaí go léir idir €5,000 agus €6,600
 - nuair a eisiamh cásanna neamh-toraidh, b'ionann an meántoradh agus idir €15,400 agus €22,000.
- 10.14** Ní féidir an toradh breise ó na cásanna iniúchta randamacha a chur i gcomhthéacs dliteanas cánach foriomlán na gcásanna lena n-áirítear an méid sa sampla, toisc nár ghabh na Coimisinéirí loncaim cheana é. Dá bhrí sin, níl an bhearna céatadán iniúchta ioncaim ar eolas. Thosaigh na Coimisinéirí loncaim ag bailiú na sonraí sin i mí Iúil 2012.

Tráthúlacht an Chomhlíonta

- 10.15** Déanann na Coimisinéirí loncaim monatóireacht ar rátaí comhlíonta cáiníocóirí ag úsáid táscaire ilchodach a thomhaiseann cion na gcáiníocóirí a chur isteach tuairisceán cánach riachtanach nó íocaíocht dlite. Déantar é sin a thomhas ag dhá phointe ama
- ciallaíonn 'comhlíonadh míosa dlite' tuairisceáin a cuireadh isteach nó/agus íocaíochtaí a fuarthas sa mhí dlite
 - ciallaíonn 'mí dlite móide comhlíonadh amháin' tuairisceáin nó íocaíochtaí a fuarthas faoi mhí amháin i ndiaidh na míosa dlite.
- 10.16** I gcleachtas, tá íocaíocht thráthúil na gcánach dlite níos tábhachtaí ná tuairisceáin a chomhdú go tráthúil. Ar an gcúis sin, ba chóir do thomhas agus monatóireacht díriú ar rátaí comhlíonta íocaíochta.
- 10.17** Chun críche an scrúdaithe seo, dí-chomhlánaíodh beart ilchodach na gCoimisinéirí loncaim d'fhonn cion na gcáiníocóirí a chomhdaigh tuairisceán agus cion na gcáiníocóirí a tharchur íocaíocht chuig na Coimisinéirí loncaim a aithint ar leithligh i ndáil leis an tréimhse chánach ábhartha. I gcleachtas, bhí na rátaí comhlíonta aonair cosúil go leor lena chéile. Mar shampla, b'ionann rátaí comhlíonta do thuirisceáin CBL 'mí dlite móide comhlíonadh amháin' agus íocaíochtaí dlite faoi 19 Márta 2012 agus 74.1% agus 71.6%, faoi seach. B'ionann an ráta comhlíonta ilchodach agus 74.5%.
- 10.18** Léiríonn Fíor 10.5 an diall idir rátaí comhlíonta 'mí dlite móide comhlíonadh amháin' i ndáil le tuairisceáin CBL agus íocaíochtaí de réir mhéid na gcáiníocóirí. Bhain an comhdú agus íocaíocht is tráthúla leis na cáiníocóirí is mó, ag beagnach 100%. Bhain an comhlíonadh is lú tráthúlachta leis na cáiníocóirí beaga (ag thart ar 60%).

Fíor 10.5 Comhlíonadh CBL ‘Mí Dlíte Móide Comhlíonadh Amháin’, do Mhárta 2012
Tuairisceáin agus Íocaíochtaí CBL, de réir mhéid na gcáiníocóirí Aibreán 2012

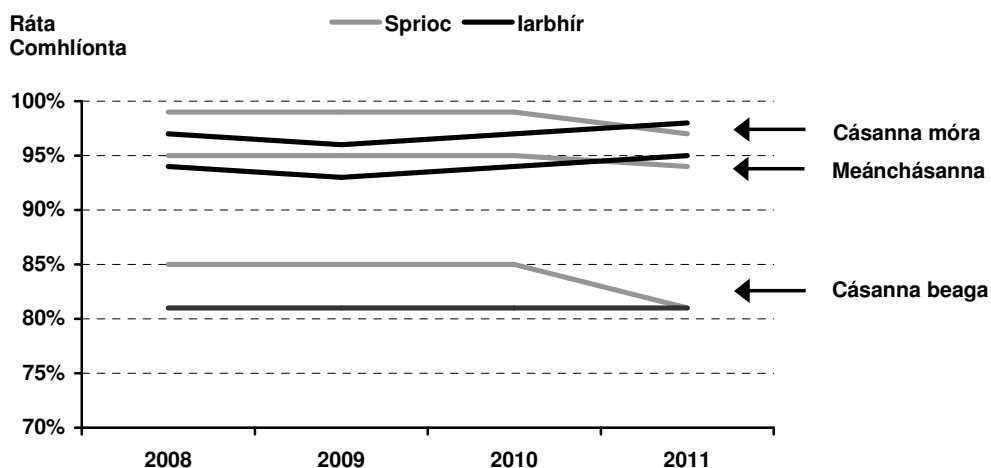
Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim

Nóta: Déanann na Coimisinéirí Ioncaim cásanna a rangú ina gcúig chiseal de réir meánmhéid bhliantúil cánach íoctha na gcáiníocóirí ag dul ó Ciseal 1 i leith cásanna níos mó agus Ciseal 5 i leith cásanna níos lú.

Spríocanna Comhlíonta agus Torthaí

- 10.19** Leag na Coimisinéirí Ioncaim spríocanna bliantúla i ndáil leis an mbeart comhlíonta ilchodach ar ina n-aghaidh a chuirtear feidhmíocht i gcomparáid i mbliain ar leith. Leagtar síos rátaí ar leithligh do chásanna móra, meánchásanna agus beaga (a chinntear ar bhonn difriúil don struchtúr chiseal dá dtagraítear thuas). Mar a léiríonn Fíor 10.6, bhí comhlíonadh faoin spríoc i ndáil leis na méideanna go léir ó 2008 go dtí 2010. In 2011, bhí na rátaí comhlíonta cothrom leis na spríocanna, nó sháraigh siad na spríocanna, a leagadh síos do na méideanna cás go léir, tar éis do na Coimisinéirí Ioncaim na spríocanna a laghdú go dtí leibhéal chomhlíonta iarmhír 2010.

Fíor 10.6 Rátaí Comhlíonta ‘Mí Dlíte Móide Comhlíonadh amháin’ 2008 go dtí 2011

Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim

Cáiníocóirí Neamhchomhlíontacha a Aimsiú

- 10.20** Baineann na Coimisinéirí Ioncaim roinnt nósanna imeachta chun cáiníocóirí cláraithe atá i mbaol faoi-dhearbhaithe dliteanais a aithint. Áirítear orthu sin
- scagadh uathoibríthe do thuairisceáin chánach i gcoinne noirm earnála agus gnó
 - meaitseáil sonraí uathoibríthe d'eolas atá coinnithe ar thaifid na gCoimisinéirí Ioncaim féin
 - meaitseáil le sonraí tríú páirtí.
- 10.21** I gcásanna ina n-aithnítear faoi-dhearbhú féideartha, déantar iad a scrúdú trí seiceálacha dearbhaithe – nuair a faightear doiciméadacht nó faisnéis bhreise ón gcáiníocóir – nó trí iniúchadh níos déine de thaifid cháiníocóirí trí thagairt do na tuairisceáin cánach a cuireadh isteach. Déanann Rannán Cásanna Móra speisialta seiceálacha dearbhaithe agus iniúchtaí ag leibhéal an cheantair. Déantar imscrúduithe speisialta ar fhoirmeacha sonracha imghabhála cánach ó am go ham chomh maith.⁴
- 10.22** D'fhéadfadh sé gurb é an toradh a bheadh ar na himscrúduithe go léir ná cáin bhreise agus ús ar íocaíocht dhéanach a ghearradh agus i gcásanna áirithe smachtbhannaí sibhialta agus coiriúla a chur i bhfeidhm.
- 10.23** Dúirt an tOifigeach Cuntasaíochta go meastar gurb é an cineál idirghabhála a rinneadh i gcás ar leith an idirghabháil is iomchuí chun díriú ar an riosca sonracha nó na rioscaí sonracha a aithnítear. Thug sí ar aird go mbíonn iniúchadh iomlán costasach do na Coimisinéirí Ioncaim agus nach hé an idirghabháil is iomchuí i gcónaí é. Luaigh sí go mbaineann na Coimisinéirí Ioncaim an úsáid is fearr as acmhainní agus ag an am céanna go laghdaítear an t-ualach comhlíonta trí cásanna le haghaidh idirghabhála a roghnú go cúramach agus cineál na hidirghabhála a roghnú go cúramach.

Seiceálacha Dearbhaithe

- 10.24** Féadfaidh seiceálacha dearbhaithe eascairt mar thoradh ar scagadh a dhéanamh ar thuairisceáin cánach, aimhrialtachtaí arna bpiocadh suas ag córas anailíse riosca na gCoimisinéirí Ioncaim nó nuair a fhaigheann na Coimisinéirí Ioncaim tuarascáil idirbheart amhrasach.⁵
- 10.25** Seachas dul ar aghaidh láithreach chuig próisis iniúchta chostasacha i ngach cás, dearbhaíonn na Coimisinéirí Ioncaim ar dtús go bhfuil an custaiméir comhlíontach den chuid is mó sna réimsí atá mar ábhar na seiceála. Is féidir gurb é a bheidh mar thoradh ar sheiceálacha dearbhaithe ná cáin bhreise a thobhach mar gheall ar fhiosrúcháin, nó cás ag formhéadú i dtreo iniúchadh iomlán. In 2011, chuaigh thart ar 1% de sheiceálacha dearbhaithe a rinneadh ar aghaidh chuig iniúchadh iomlán.
- 10.26** Léirítear líon na seiceálacha dearbhaithe a rinneadh in 2011 agus cion na seiceálacha a raibh toradh iniúchta breise mar thoradh air i bhFíor 10.7. I gcleachtas, tá líon na gcásanna neamhchomhlíontacha níos airde ná an méid a taispeántar toisc nach mbíonn toradh breise mar thoradh ar neamhchomhlíontacht aitheanta. Mar shampla, d'aithin seiceálacha dearbhaithe ráta foriomlán neamhchomhlíontach 11% in 2011, ach níor gearradh cáin bhreise ach amháin i 6.4% de chásanna.

4 Samplaí d'imscrúduithe speisialta is iad DIRT agus imscrúduithe cistí amach ón gcósta.

5 Faoin Acht um Cheartas Coiriúil 1994 (arna leasú) ceanglaítear ar comhlachtaí ainmnithe tuairisc a thabhairt don Gharda Síochána agus do na Coimisinéirí Ioncaim nuair a bhíonn amhras orthu go bhféadfadh sé gur tharla cion sciúrtha airgid. Tugtar tuairiscí idirbheart amhrasacha orthu.

Fíor 10.7 Seiceálacha agus Torthaí Dearbhaithe na gCoimisinéirí Ioncaim 2011

	Limistéir Ioncaim	Rannán Cásanna Móra	Iomlán
Líon na seiceálacha a rinneadh	536,500	10,000	546,500
Cion seiceálacha le toradh	6.5%	3.5%	6.4%
Gnáth-thoradh in aghaidh cás toraidh	€1,600	€75,700	€2,300

Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim

Iníúchtaí Riosca-bhunaithe

- 10.27** Is éard a bhíonn i gceist le hiniúchadh de chuid na Coimisinéirí Ioncaim tuairisceáin a scrúdú, dearbhuithe dliteanais, éilimh aisíocaíochta agus comhlíonadh cáiníocóra le reachtaíocht cánach. Díríonn na Coimisinéirí Ioncaim ar chásanna lena n-iníúchadh ar roinnt bealaí.
- Féachann sé le díriú ar chásanna ard-riosca ag úsáid a chóras meastóireachta riosca, anailíse agus próifílithe (REAP) a rangáíonn cáiníocóirí i gcoibhneas lena chéile, bunaithe ar roinnt factóirí riosca sonraithe.⁶
 - Gach bliain, díríonn na Coimisinéirí Ioncaim ar earnálacha sonracha laistigh den gheilleagair. In 2011, leag siad amach sprioc díriú ar 50% d'iníúchtaí ar ghnóthaí airgid ard-riosca mar beáir, clubanna oíche, bialanna agus mórdhíoltóirí.
 - Glacann rogha cásanna lena n-iníúchadh eolas áitiúil san áireamh.
- 10.28** Níl REAP deartha go sainiúil thart ar na cineálacha cásanna a ndéileálann Roinn na gCásanna Móra leo agus tá teorainneacha úsáide ann i ndáil le oibríochtaí ar scála mór agus struchtúir ghrúpa. Ina áit sin, roghnaíonn Roinn na gCásanna Móra cásanna lena n-iníúchadh bunaithe ar phróifíliú agus scagadh lena n-áirítear athbhreithniú ar chuntais agus ar thuairisceáin a cuireadh isteach ag cur saincheisteanna neamhchomhlíontacha atá ag teacht chun cinn san áireamh.⁷
- 10.29** Tá sé mar aidhm ag na Coimisinéirí Ioncaim gníomhaíocht iniúchta a oifig dúiche a dhíriú ar na cásanna riosca is mó arna measúnú trí REAP. Leagadh síos sprioc go dtiocfaidh 60% de na cásanna iniúchta go léir ón gcatagóir riosca is mó. In 2011, bhí an toradh beagán níos ísle ná an sprioc, ag 58%.
- 10.30** Rinne na Coimisinéirí Ioncaim 10,560 iniúchadh in 2011 arbh fhiú €437 milliún in iomlán iad (féach Fíor 10.8). Rinneadh 238 iniúchadh mar chuid d'imscrúduithe speisialta na gCoimisinéirí Ioncaim nó ag a Rannán Imscrúduithe agus Ionchúiseamh agus b'ionann an toradh gaolmhar agus €33 milliún.

6 Is córas próifílithe riosca ríomhairithe é REAP (córas meastóireachta riosca, anailíse agus próifílithe) atá in úsáid ó 2008 i leith. Rátálann sé cáiníocóirí, i gcoibhneas lena chéile, ag úsáid eolais ó chórais eile na gCoimisinéirí Ioncaim chomh maith le heolas ó thríú páirtithe mar Fheidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte, an Roinn Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil agus an Rialtóir Tacsaithe.

7 Tá na Coimisinéirí Ioncaim faoi láthair ag déanamh imscrúduithe ar chóras sainiúil Rannán Cásanna Móra REAP a fhorbairt.

Fíor 10.8 Gníomhaíocht agus Toradh Iniúchadh na gCoimisinéirí Ioncaim 2011

	Dúiche na gCoim. Ioncaim	Rannán Cásanna Móra	Imscrúduithe speisialta ^a	Gach Iniúchadh
Iniúchtaí a rinneadh ^b	10,020	300	240	10,560
Cion na n-iniúchtaí le toradh	73%	67%	92%	73%
Toradh iomlán (€ milliún)	300	104	33	437
Meántoradh in aghaidh an cháis toraidh ^c	€39,500	€343,500	€153,700	€50,600

Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim

Nótaí: a Áirítear imscrúduithe agus iniúchtaí speisialta arna ndéanamh ag Rannán Imscrúduithe agus lonchúiseamh na gCoimisinéirí Ioncaim.

b Ní áirítear Dleacht Stampa agus iniúchtaí Cháin Fháiltas Caipitiúil agus iniúchtaí arna ndéanamh faoi Chlár Iniúchtaí Randamacha na gCoimisinéirí Ioncaim.

c Ní áiríonn an meán torthaí ó thrí chás asluiteach (ceann i ndúiche de chuid na Coimisinéirí Ioncaim agus péire sa Rannán Cásanna Móra) arbh bhíú níos mó ná €10 milliún an toradh i ngach cás.

Ath-Iniúchadh Cásanna Toraidh

- 10.31** Soláthraíonn clár ath-iniúchta modh chun an tionchar a bhíonn ag idirghabhálacha na gCoimisinéirí Ioncaim ar iompar cáiníocóirí a thomhas agus chun béim a leagan ar threochtaí sa ráta atitímeachais neamhchomhlíonta.
- 10.32** D'fheidhmigh na Coimisinéirí Ioncaim clár ath-iniúchta suas go dtí 2002. Thug torthaí ón gclár sin le tuiscint gur lean 60% de cháiníocóirí neamhchomhlíontacha a ndearnadh imscrúdú orthu de bheith neamhchomhlíontach ceithre bliana ina dhiaidh sin agus i 20% de na cásanna sin bhí an toradh níos airde sa dara iniúchadh.
- 10.33** In 2003, rinne na Coimisinéirí Ioncaim athbhreithniú ar an gclár ath-iniúchta, agus chinn siad go bhfuil clár ath-iniúchta i gcomhar le táscairí eile úsáideach chun meastacháin a dhéanamh ar leibhéal chomhlíonta. Mhol an t-athbhreithniú go gcaithfí cuspóirí an chláir ath-iniúchta a shainmhíniú go soiléir agus go gcaithfí sampla leordhóthanach a chuireann gach cás a iniúchadh go dtí seo san áireamh a scrúdú. Mhol sé monatóireacht lárnach agus dearbhú cáilíochta cásanna a iniúchadh faoin gclár. Cuireadh deireadh leis an gclár, áfach, go príomha chun am a thabhairt d'fhonn éifeachtacht an chórais REAP a chinneadh.
- 10.34** Cuireadh clár ath-iniúchta i ngníomh arís i Márta 2011. Roghnaíodh 400 cás a ndearnadh iniúchadh orthu cheana in 2009 go randamach ón gcatagóir REAP is airde riosca agus seoladh chuig gach ceann de na réigiúin chánach iad lena bpróifíliú agus idirghabháil chuí a chinneadh. Dúirt an tOifigeach Cuntasaíochta gur cuireadh ar sos é go sealadach chun athbhreithniú a dhéanamh ar a oibríocht. Dheimhnigh sí go bhfuil an t-athbhreithniú ar siúl go leanúnach i gcomhar le hanailísiú ar na hiniúchtaí go léir idir 2009 agus 2011 agus sin san áireamh. Tá súil ag an Oifigeach Cuntasaíocht go gcuirfear clár ath-iniúchta i bhfeidhm in Eanáir 2013 agus go mbeidh sampla de 400 cás arna roghnú go randamach ó chásanna a iniúchadh in 2010 san áireamh.
- 10.35** Tá súil ag na Coimisinéirí Ioncaim go dtabharfaidh clár 2013 deis dóibh measúnú a dhéanamh ar thionchar an iniúchta trí mhonatóireacht a dhéanamh ar chomhlíonadh cáiníocóirí ina dhiaidh sin. Tá síúl acu chomh maith go soláthróidh an clár dearbhú nach aisghabhfaidh cáiníocóirí socruithe iniúchta sna blianta ina dhiaidh sin.

Neamhchomhlíonadh a Dhí-Spreagadh

10.36 Cáiníocóirí a bheartaíonn moill a chur ar a dtuaisceáin cánach nó gan a gcánacha dlite a íoc, déanfar iad a dhí-spreagadh ach amháin más mó méid na n-iarmhairtí a bhraitear ná na buntáistí níos láithrí. Chun gur féidir le héifeacht dhí-spreagtha inchreidte a bheith ann, ní mór do na Coimisinéirí Ioncaim riosca ard neamhchomhlíontach a bhrath ar bhealach tráthúil, mar aon le bailiúchán pras aon chánacha gan íoc móide muirear úis chun amluach airgid a léiriú. I gcásanna ionchuí, d'fhéadfadh pionóis i leith sárúithe oibleagáidí faoin gcód cánach, lena n-áirítear ionchúiseamh coiriúil i gcásanna níos tromchúisí, cur leis an éifeacht dhí-spreagtha iomlán. Baintear úsáid as fhoilsiú ainmneacha agus seolta mainnitheoirí cánach mar dhí-spreagadh breise.

Cánacha Neamh-Íoctha Braite a Aisghabháil

10.37 Is féidir gurb é atá mar thoradh ar iniúchadh de chuid na gCoimisinéirí Ioncaim a thabhairt chun críche na méideanna breise i leith faoi-dhearbhú cánach, ús ar íocaíochtaí déanacha agus pionóis shibhialta i ndáil le cionta éagsúla (mar shampla díolacháin neamhluaite, admhálacha gnóchain ioncaim nó caipitil) a thobhach. Tugtar an toradh iniúchta ar an méid iomlán a bailíodh nó a mheastar a bheith inbhailithe ón gcáiníocóir.

10.38 I roinnt cásanna, déantar méideanna breise atá dlite i gcásanna iniúchta a chainníochtú ag an gcáiníocóir trí 'nochtadh cáilitheach'. Baineann sé sin le nochtadh deonach ar neamhchomhlíonadh, le ceanglais chánach, mionsonraí faoi nádúr an chiona cánach, cainníochtú agus íocaíocht na cánach iomlán agus ús dlite.⁸ I gcás ina dtugann an cáiníocóir nochtadh cáilitheach, bíonn leibhéal pionóis níos ísle i bhfeidhm. Fiú nuair nach ndéantar nochtadh cáilitheach, féadfaidh na Coimisinéirí Ioncaim laghdú sna pionóis a ghearrtar a dheonú nuair a chomhoibríonn cáiníocóir go iomlán le linn iniúchta.

10.39 I gcás nach ndéantar dliteanas cánach a chainníochtú i nochtadh cáilitheach, cainníochtaíonn iniúcháir na gCoimisinéirí Ioncaim an gearrmhuirear i leith cánach, úis agus pionóis (más ann) agus iarrann sé ar an gcáiníocóir tairiscint socraíochta i scríbhinn a chur isteach agus na dliteanas chainníochta sin a íoc. Tá na tairiscintí socraíochta sin faoi réir formheas a fháil. Tá údarás tarmligthe ag Bord na gCoimisinéirí Ioncaim d'fhoireann réigiúnach agus dúiche chun tairiscintí socraíochta a cheadú laistigh de pharaiméadair áirithe.

10.40 Dúirt na Coimisinéirí Ioncaim go bhfuil ról tábhachtach ag coincheap na socraíochta airgeadais in iniúchtaí ina gclár comhlíonta foriomlán. Tugann siad dá n-aire go bhfuil úsáid nósanna imeachta socraíochta airgeadais cuí ag teacht le bainistíocht éifeachtach an chórais cánach agus le húsáid is fearr acmhainní na gCoimisinéirí Ioncaim.

10.41 Maidir le socraíochtaí iniúchta

- is féidir iad a íoc san iomlán nuair a bhíonn an t-iniúchadh i gcrích
- is féidir iad a íoc de réir a chéile nuair nach mbíonn ach rochtain teoranta ag an gcáiníocóir ar chistí leachtacha ach a leanann le hioncam a ghiniúint go fóill
- is féidir leo a bheith gan íoc nuair a mhaíonn an cáiníocóir nach féidir leis/léi íoc.

⁸ Is féidir nochtuithe den chineál sin a spreagadh sa chás ina gcuireann na Coimisinéirí Ioncaim in iúl don cháiníocóir go bhfuil sé beartuithe acu iniúchadh a dhéanamh nó a dhíspreagadh sa chás ina soláthraíonn na Coimisinéirí Ioncaim an nochtadh go deonach.

- 10.42** Roimhe seo, níor thairfeadh na Coimisinéirí loncaim luach iomlán na gcánacha breise a measúnaíodh a bheith dlite le linn iniúchtaí. Mar thoradh ar sin, níorbh fhéidir na méideanna a díscríobhadh mar chuid de chomhaontuithe socraíochta iniúchta a mheas. Ó mhí Iúil 2012 i leith, chur na Coimisinéirí loncaim tús le tairfeadh na faisnéise sin.

Srian ar Fhaoiseamh i leith Cailteanas

- 10.43** Tá sé measta ag na gCoimisinéirí loncaim gur ionann an tionchar cánach sa todhchaí de chailteanais srianta mar thoradh ar iniúchtaí a rinneadh in 2011 agus €16 milliún (€127 milliún in 2010).
- 10.44** Ina theannta sin, forálann an tAcht Comhdhlúite Cánacha do na srianta maidir le húsáid cailteanais nuair nach gcomhdaítear tuairisceáin in am (laistigh se naoi mí ó dheireadh tréimhse cuntasaíochta na cuideachta). Níl luach cánach na gcaillteanas sa chás a bhaineann le moill ar chomhdú gan ghnóthú ach ar atráth go dtí tréimhse éilimh níos déanaí.
- 10.45** I gcás go gcomhdaítear an tuairisceán suas le dhá mhí tar éis an dáta dlite, bíonn faoiseamh i leith cailteanais srianta ag 25% le teorainn uasta de € 31,740. I gcás go gcomhdaítear an tuairisceán níos mó ná dhá mhí tar éis an dáta dlite, méadaíonn faoiseamh i leith cailteanais go dtí 50% le teorainn uasta de € 158,715.

Sonraí Mainnitheoirí a Fhoilsiú

- 10.46** Foilsítear sonraí socraíochtaí iniúchta nuair a ghlacann na Coimisinéirí loncaim le suim sonraithe sa bhreis ar €33,000 mar shocraíocht ar aon dlíteanas breise i leith cánach, úis agus pionós. Ní fhoilsítear cásanna ina nglactar le nochtadh cáilitheach nó nuair a bhíonn an tsocraíocht níos lú ná €33,000 nó nuair nach dtéann an pionós thar 15% den cháin atá dlite ar deireadh.
- 10.47** Leagann Fíor 10.9 amach na méideanna iomlána cánach, ús agus pionós i gcásanna a socraíodh idir 2007 agus 2011.

Fíor 10.9 Cásanna Neamh-Comhlíonta a Foilsíodh 2007 go dtí 2011

Bliain	2007	2008	2009	2010	2011
Líon na gcásanna	555	401	356	305	366
Toradh iomlán €m	144	75	97	68	76

Foinse: Oifig na gCoimisinéirí loncaim

Nóta: Tá méideanna iomlán bunaithe ar shocraíochtaí, agus ní hionann iad agus méideanna a bailíodh.

Pionóis Shibhialta

- 10.48** Féadfaidh na Coimisinéirí loncaim pionóis shibhialta a chur i bhfeidhm mar gheall ar mhainneachtain P35 nó tuairisceáin CBL a chomhdú nó mar gheall ar chionta cánach éagsúla a fuarthas amach nuair a rinneadh iniúchadh. Léirítear líon agus luach na bpionós shibhialta a gearradh in 2011 i bhFíor 10.10.
- 10.49** Gearradh pionóis i ndíreach os cionn leath de na cásanna inar cinneadh dlíteanais toraidh mar thoradh ar iniúchtaí. Idir 2008 agus 2011, b'ionann na pionóis a cuireadh i bhfeidhm mar thoradh ar iniúchadh agus 10% den toradh iniúchta cánach iomlán.

Fíor 10.10 Pionóis Shibhialta a gearradh i gcásanna neamhchomhlíontacha 2011

	Neamhchomhdú P35 agus tuairisceán CBL	Pionóis i bhfeidhm mar thoradh ar iniúchadh	Iomlán
Líon na gcásanna	724	4,004	4,728
Luach na bpionós shibhialta a gearradh (€ milliún)	2.9	33	35.9
Meánphionós sibhialta a gearradh	€4,000	€8,240	€7,590

Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim

Imeachtaí Coiriúla Achoimre

- 10.50** Eascraíonn imeachtaí coiriúla achoimre i ndáil le neamhchomhdú tuairisceán, agus cionta cánach eile Custam agus Máil. Léirítear líon iomlán na n-ionchúiseamh achomair i gcrích agus na fíneálacha a bhaineann leo i bhFíor 10.11.
- 10.51** Chomh maith le fíneálacha a ghearradh, gearrtar pianbhreitheanna coimeáda i roinnt cásanna chomh maith. Mar shampla, in 2011, gearradh pianbhreitheanna coimeáda i 32 de na 497 cás Custam agus Máil ina bhfuarthas cionta achoimre. Cuireadh 19 de na pianbhreitheanna sin ar fionraí.

Fíor 10.11 Ionchúisimh achoimre i leith cionta cánach 2008 go dtí 2011

	2008	2009	2010	2011
Cásanna Ionchúisimh i leith		Líon na gcásanna		
Mainneachtain tuairisceáin a chomhdú	1,052	1,199	1,380	1,217
Cionta Custam agus Máil	455	535	509	497
Cionta Cánach	11	9	10	16
	1,518	1,743	1,899	1,730
Luach na bhfíneálacha a gearradh sa Chúirt		€ milliún		
Mainneachtain tuairisceáin a chomhdú	2.3	3.0	4.0	2.8
Cionta Custam agus Máil	0.6	0.8	1.1	1.1
Cionta Cánach	— ^a	— ^a	— ^a	— ^a
	2.9	3.8	5.1	3.9

Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim

Nóta: a Luach comhiomlán na bhfíneálacha a gearradh níos lú ná €50,000 gach bliain.

Ionchúisimh i leith Imghabháil Chánach

- 10.52** Tarchuirtear cásanna chuig Rannán Imscrúduithe agus Ionchúiseamh (IPD) na gCoimisinéirí Ioncaim lena n-imscrúdú féachaint chun ionchúiseamh coiriúil a fháil áit a bhfuil fianaise prime facie ann gur tharla cionta tromchúiseacha. Laistigh de IPD, déantar tuilleadh measúnú ar na cásanna sin sula gcuirtear tús le hobair imscrúdaithe atá dian ar acmhainní. Cuireann an measúnú roinnt fachtóirí san áireamh, lena n-áirítear

- neart na fianaise atá ar fáil
- cé chomh fada ó shin ó thángthas ar an gcion

- fad dóchúil agus costas trialach (ar an bprionsabal nár chóir an costas a bhaineann le hionchúiseamh a leanúint a bheith neamhchomhréireach leis an mbuntáiste is féidir a fháil)
- méid ciontaíola, freagrachta agus taithí an chiontóra líomhnaithe
- an gá le díspeagadh, idir pearsanta agus ginearálta i ndáil leis na cionta áirithe
- cibé an bhfuil nochtadh iomlán déanta ag ciontóir líomhnaithe nó nach bhfuil, cibé ar chomhoibrigh sé socraíocht a dhéanamh nó nár chomhoibrigh agus cibé an bhfuil an t-ús cánach agus na pionóis go léir atá dlite íoctha nó nach bhfuil.

10.53 Thar na cúig bliana 2008 go dtí 2011, measadh go raibh thart ar 40 cás ar an meán oiriúnach lena n-iniúchadh d'fhonn ionchúiseamh a ghearradh. D'fhéadfadh sé roinnt mhaith blianta a ghlacadh sula gcuirfaí an cás faoi bhráid na Cúirte. Mar thoradh ar sin, ag aon phointe ama, d'fhéadfadh roinnt cásanna imghabhála tromchúiseacha ag céimeanna éagsúla den phróiseas imscrúdaithe agus ionchúisimh (féach Fíor 10.12).

Fíor 10.12 Stádas na gCásanna Ionchúisimh ar Láimh 2009 go dtí 2012 (Aibreán gach bliain)

Stádas na gcásanna ionchúisimh ar láimh	2009	2010	2011	2012
Faoi imscrúdú	61	50	69	87
Le hOifig Atur na gCoimisinéirí Ioncaim	11	14	12	23
Curtha faoi bhráid an Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí	10	9	3	1
Treoracha eisithe ag an Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí ionchúiseamh a dhéanamh	15	26	33	23
Os comhair na cúirte	13	17	34	48
Líon iomlán na gcásanna oscailte	110	116	151	182

Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim

10.54 Léirítear líon na gciontuithe a fuarthas i gcásanna a bhí oiriúnach lena n-ionchúiseamh idir 2008 agus 2011 agus na pionóis a ghabhann leo i bhFíor 10.13.

Fíor 10.13 Ionchúisimh i leith Imghabháil Cánach Thromchúiseach 2008 go dtí 2011

	2008	2009	2010	2011
Ciontuithe a fuarthas				
Cásanna Imghabhála Cánach	15	6	7	16
Cásanna Imghabhála Custam agus Máil	5	9	6	14
Iomlán na gCiontuithe	20	15	13	30
Pionóis				
Luach na bhfíneálacha (€ milliún)	1.2	0.5	— ^a	0.1
Pianbhreith ar fionraí	6 ^b	2	7	15
Príosúnacht	1	4 ^c	1	8

Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim

Nótaí: a B'ionann luach na bhfíneálacha a gearradh agus €16,350.

b Gearradh seacht pianbhreith ar fionraí in 2008, ach rinneadh achomharc rathúil ar cheann acu.

c Gearradh pianbhreitheanna príosúin ar chúig chás in 2009. Rinne achomharc rathúil ar cheann acu agus gearradh fíneáil €250 i ndiaidh athbhreithniú breithiúnach.

Ráta Pionóis

- 10.55** Chun críche an scrúdaithe seo, iarradh ar na Coimisinéirí Ioncaim meastachán a dhéanamh ar líon na gcáiníocóirí a raibh pionós sibhialta i bhfeidhm orthu nó a leanadh trí ionchúiseamh achomair toisc nar chomhdaigh siad tuairisceáin cánach. Léirigh na sonraí a soláthraíodh gur cuireadh pionóis sibhialta i bhfeidhm nó leanadh ionchúisimh achoimre i ndáil le
- níos lú ná leath d'aon faoin gcéad de na cáiníocóirí nár chomhdaigh Cáin Corparáide, CBL nó tuairisceáin RCT
 - 2% de cháiníocóirí nach raibh tuairisceáin Cáin Ioncaim comhdaithe acu
 - 3.3% de cháiníocóirí nach raibh tuairisceáin P35 comhdaithe acu.

Conclúidí agus Moltaí

- 10.56** Is ceanglas bunúsach maidir le comhlíonadh cáiníocóra a bhainistiú go héifeachtach é tuiscint shoiléir ar an leibhéal neamhchomhlíontach daoine aonair agus gnólachtaí atá faoi dhliteanas cáin a íoc (an bhearna chánach).
- 10.57** D'fhorbair údaráis bailithe na gCoimisinéirí Ioncaim i roinnt dlínsí eile modheolaíochtaí chun meastacháin a dhéanamh ar an mbearna chánach. Tugann meastacháin a thug na húdaráis sa RA le fios gurb ionann an caillteanas foriomlán ioncaim mar gheall ar neamhchomhlíonadh agus thart ar 8%. Mar gheall ar shaincheisteanna a bhaineann le meastachán cruinn na bearna cánach agus ábhair inmí faoin a áisiúlacht ag leibhéal oibríochtúil, ní tháirgeann na Coimisinéirí Ioncaim meastacháin den chineál sin faoi láthair.
- 10.58** Tá roinnt oibre á dhéanamh ag na Coimisinéirí Ioncaim i ndáil leis na naisc idir athróga eacnamaíocha ábhartha agus cáin a bailíodh ach ní sholáthraíonn sé sin comharthaí iontaofa de leibhéil neamhchomhlíontach cánach.
- 10.59** Is beart níos teoranta í an bhearna iniúchta ioncaim de chomhlíonadh cáiníocóirí. Tomhaiseann sí caillteanais ioncaim mar thoradh ar neamhchomhlíonadh daoine aonair (seachas cáiníocóirí ÍMAT) agus gnólachtaí atá cláraithe leis na Coimisinéirí Ioncaim. Níl meastacháin maidir le scála na bearna iniúchta ag na Coimisinéirí Ioncaim, ach déanann siad clár iniúchta randamach ar cháiníocóirí a bhfuil sé de chumas aige meastacháin réasúnta iontaofa a ghiniúint.
- 10.60** Tá an clár iniúchta randamach teoranta do sampla de suas le 400 cáiníocóirí gach bliain. Is é toradh comhsheasmhach na n-iniúchtaí thar an tréimhse 2007 go dtí 2010 ná go bhfuarthas nár íoc thart ar aon trian de na cáiníocóirí a scrúdaíodh a gcánacha iomlána. Thar na tréimhse céanna, b'ionann meántoradh in aghaidh an cháis neamhchomhlíontach agus thart ar €17,500 (lena n-áirítear cáin, pionóis agus ús). As sin, bhain thart ar €7,400 leis an mbonnbhliain iniúchta, rud a léiríonn ord an mheánchailiteanais in aghaidh an cháiníocóra neamhchomhlíontaigh in aghaidh na bliana.

Moladh 10.1: Ní mór do na Coimisinéirí Ioncaim an mhodheolaíochta a thacaíonn a chlár iniúchta randamach a fhorbairt chun meastacháin den bhearna iniúchta ioncaim a sholáthar, agus de na cailteanais chánach a tharlaíonn mar thoradh ar cháiníocóirí cláraithe a bhíonn neamhchomhlíontach. Ba chóir go gcuimseodh sé sin gabháil faisnéise i ndáil le luach na cánach faoi-dhearbhaithe agus leis an ndliteanas bunaidh. Ciallaíonn sé sin go ndéanfaí na torthaí a eachtarshuí chun meastachán den cháin faoi-dhearbhaithe iomlán a sholáthar do phobal uile na gcáiníocóirí cláraithe.

Freagra an Oifigigh Chuntasaíochta: Comhaontaithe i bpáirt. Ó mhí Iúil 2012 i leith, déantar taifead de luach na cánach faoi-dhearbhaithe agus den dliteanas bunaidh i ndáil le gach cás a iniúchadh mar chuid den chlár iniúchta randamach. Déanfaidh na Coimisinéirí Ioncaim an moladh seo a mheas tuilleadh.

- 10.61** Ní raibh aon chlár ath-iniúchta i bhfeidhm ag na Coimisinéirí Ioncaim ó 2002 i leith. Léirigh torthaí ón gclár sin gur lean 60% de cháiníocóirí ath-iniúchta de bheith neamhchomhlíontach ceithre bliana níos déanaí. Cuireadh tús le clár in 2011 ach cuireadh ar fionraí é le haghaidh athbhreithniú ar oibríochtaí.

Moladh 10.2: Ní mór clár ath-iniúchta le cuspóirí agus bearta toraidh atá sainithe go soiléir a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm.

Freagra an Oifigigh Chuntasaíochta: Comhaontaithe. Cuirfear clár ath-iniúchta i bhfeidhm in 2013.

- 10.62** Forchuireann moilleanna in íocaíocht na ndliteanais cánach costais ar an Stát. Mhéadaigh an leibhéal cánach gan íoc ó €1.3 billiún amhail Márta 2008 go dtí díreach faoi €2 billiún amhail Márta 2012. Tomhaiseann na Coimisinéirí Ioncaim tráthúlacht chomhlíonadh an cháiníocóra ag baint úsáide as táscaire ilchodach a léiríonn iontráil tráthúil tuairisceán cánach nó íocaíochta. Agus na rátaí a dhí-chomhbhailiú idir tráthúlacht tuairisceán agus tráthúlacht íocaíochtaí léirítear go bhfuil tuairisceáin, ar an meán, níos tráthúla ná íocaíochtaí ach go bhfuil na rátaí réasúnta gar. I bhfianaise amluacha airgid sa staid fhioscach reatha, tá leagan anuas agus tuairisciú spriocanna i ndáil le tráthúlacht íocaíochta níos ábhartha.

Moladh 10.3: Ní mór do na Coimisinéirí Ioncaim spriocanna a leagan síos i ndáil le tráthúlacht chomhlíonadh an cháiníocóra maidir le comhlíonadh íocaíochta agus comhlíonadh comhdaithe araon.

Freagra an Oifigigh Chuntasaíochta: Gan chomhaontú. Chinn na Coimisinéirí Ioncaim nach bhfuil na dífríochtaí maidir le rátaí comhlíonta mar a tomhaiseadh leis an tomhais ilchodach agus mar a tomhaiseadh ag baint úsáide as figiúirí comhlíonta tuairisceán agus íocaíochta ar leithligh suntasach agus nach mbeadh aon fhiúntas ann an córas toise comhlíonta a athrú.

- 10.63** Tá córais measúnaithe riosca forbartha ag na Coimisinéirí Ioncaim chun deis a thabhairt dóibh an chuid is mó dá n-acmhainní iniúchta cánach a dhíriú ar na cáiníocóirí is mó a bhfuil baol mainneachtana ag baint leo. In 2011 rinneadh os cionn 10,000 iniúchadh spriocdhírthe in iomlán, as a dtáinig toradh iomlán €437 milliún. Gan iniúchtaí cásanna móra agus imscrúduithe speisialta san áireamh, b'ionann an meántoradh in aghaidh an iniúchta agus thart ar €40,000. Bhí sé seo thart ar 2.3 uair níos mó ná an meántoradh ó chásanna iniúchta randamacha le blianta beaga anuas. Agus é sin a cheangal le ráta braite neamhchomhlíonta de 73% de chásanna a roghnaíodh lena n-iniúchadh, léiríonn sé sin go bhfuil measúnú riosca na gCoimisinéirí Ioncaim réasúnta éifeachtach maidir le cásanna a bhfuil riosca níos mó ag baint leo a aimsiú. Is éard a bhí mar thoradh ar sheiceálacha dearbhaithe nach raibh chomh dian sin ó thaobh acmhainní de a rinneadh ar leath mhilliún cás ná gur sainithníodh toradh €81 milliún breise.

- 10.64** Níl ráta foriomlán braite na gcáiníocóirí neamhchomhlíontach ar eolas, áfach. Bheadh acmhainní breise a imscaradh chun obair iniúchta agus dearbhaithe a dhéanamh éifeachtach ó thaobh costais de, ach tá faisnéis níos fearr maidir leis an ráta rathúlachta chun neamhchomhlíonadh a bhrath ag teastáil chun an ábhar seo a thabhairt chun críche.
- 10.65** Fostaíonn na Coimisinéirí raon leathan beart atá ceaptha le go mbeidh éifeacht dhí-spreagtha acu ar dhaoine aonair agus ar ghnólachtaí a mbeadh sé ar intinn acu a n-oibleagáidí cánach a sheachaint. Gan meastachán ar an dóchúlacht atá ann go mbraithfear neamhchomhlíonadh, tá sé deacair éifeachtacht na mbeart dhí-spreagtha a mheas.